

Sygn. akt II Ka 7/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 05 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący : SSO Marek Podwójniak

Sędziowie: SO Marcin Rudnik

SR del. Marcin Stokowski (spraw.)

Protokolant : sekr. sąd. Monika Wlazła

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Sieradzu Ryszarda Kostrzewy

po rozpoznaniu w dniu 05 marca 2014 r.

sprawy S. S.

oskarżonego o czyny z art. 291 § 1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli z dnia 17 października 2013 r.

w sprawie o sygn. akt II K 804/12

na podstawie art. 437 § 1 i 2 kpk i art. 440 kpk w zw. z art. 438 pkt 2 kpk i art. 632 pkt 2 kpk w zw. z art. 634 kpk

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że oskarżonego S. S. uniewinnia od dokonania zarzuczanych mu czynów;
2. kosztami procesu za obie instancje obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt II Ka 7/14

UZASADNIENIE

W akcie oskarżenia z dnia 27 stycznia 2012 r. wniesionym do Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli w sprawie II K 804/12 S. S. został oskarżony o to, że:

I. w okresie od 04 maja 2011r do 05 maja 2011r w m-ci M. gm. Z. na terenie firmy (...) nabył od K. C. za kwotę 245 zł 70 litrów oleju napędowego o faktycznej wartości 350 zł, gdzie na podstawie towarzyszących okoliczności mógł przypuszczać, że został on uzyskany za pomocą czynu zabronionego, tj. o czyn z art. 291 § 1 kk,

II. w okresie od 12 maja 2011r do 13 maja 2011r w m-ci S. gm. S. w swoim miejscu zamieszkania nabył od K. C. za kwotę 262,50 zł 75 litrów oleju napędowego o faktycznej wartości 375 zł, gdzie na podstawie towarzyszących okoliczności mógł przypuszczać, że został on uzyskany za pomocą czynu zabronionego, tj. o czyn z art. 291 § 1 kk,

III. w okresie od 17 maja 2011r do 18 maja 2011r w m-ci S. gm. S. w swoim miejscu zamieszkania nabył od K. C. za kwotę 350 zł 100 litrów oleju napędowego o faktycznej wartości 500 zł, gdzie na podstawie towarzyszących okoliczności mógł przypuszczać, że został on uzyskany za pomocą czynu zabronionego, tj. o czyn z art. 291 § 1 kk,

IV. w okresie od 14 lipca 2011r do 15 lipca 2011r w m-ci S. gm. S. w swoim miejscu zamieszkania nabył od K. C. za kwotę 595 zł 170 litrów oleju napędowego o faktycznej wartości 846,60 zł, gdzie na podstawie towarzyszących okoliczności mógł przypuszczać, że został on uzyskany za pomocą czynu zabronionego, tj. o czyn z art. 291 § 1 kk.

Wyrokiem z dnia 17 października 2013 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II K 804/12 Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli uznał oskarżonego S. S. za winnego dokonania zarzucanych mu w pkt. I, II, III i IV czynów wypełniających dyspozycję art. 291 § 1 kk z tą zmianą w ich opisie „iż we wszystkich przypadkach nabył pochodzący z kradzieży olej napędowy” i przyjmując, że czyny te zostały popełnione w ciągu przestępstw na podstawie art. 291 § 1 kk w zw. z art. 91 § 1 kk w zw. z art. 33 § 2 kk wymierzył mu kary 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności oraz 120 (stu dwadziestu) stawek dziennych grzywny ustalając wysokości jednej stawki na kwotę 30,00 (trzydziestu) złotych. W oparciu o art. 69 § 1 i 2 kk i art. 70 § 1 pkt 1 kk Sąd warunkowo zawiesił oskarżonemu wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby 3 (trzech) lat oraz obciążył go kosztami sądowymi.

Apelację od wyroku wniósł obrońca oskarżonego zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

1. ***błąd w ustaleniach faktycznych wyrażający się przyjęciem tezy, że oskarżony S. S. dopuścił się przestępstw opisanych w pkt I do IV wyroku,***

2. ***mającą wpływ na treść orzeczenia końcowego obrazę prawa procesowego w postaci naruszenia:***

a) ***art. 5 § 2 kpk poprzez rozstrzygnięcie na niekorzyść oskarżonego wątpliwości wynikających z odwołanych przed Sądem pomówień świadków,***

b) ***art. 7 kpk poprzez dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego opierającego się na złożonych przed Sądem zeznaniach świadków K. C., T. B. i P. K., które stanowiły wyjaśnienie okoliczności w jakich uprzednio jako podejrzani obciążyli oskarżonego,***

3. ***obrazę art. 424 § 1 pkt 1 kpk poprzez niewystarczające niewyjaśnienie przez Sąd w pisemnych motywach wyroku dlaczego nie dał wiary złożonym na rozprawie, a zatem w warunkach pełnej swobody wypowiedzi zeznaniom K. C., T. B. i R. K. przeczącym winie oskarżonego.***

Podnosząc wskazane wyżej zarzuty autor apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy pozwoliła na zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od dokonania zarzucanych mu czynów, albowiem utrzymanie go w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe.

Tytułem wstępu należy wskazać, że zgodnie z treścią art. 440 kpk, jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono zmianie na korzyść oskarżonego albo uchyleniu niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Rażąca niesprawiedliwość orzeczenia stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, przy czym nie występuje ona jako samodzielna podstawa odwoławcza, a jedynie jako wypadkowa uchybień, o których mowa w art. 438 kpk, z tym zastrzeżeniem, iż uchybień tych nie wskazano w środku odwoławczym. Przepis art. 440 kpk uprawnia sąd do zmiany albo uchylenia orzeczenia na korzyść oskarżonego, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów jedynie w takiej sytuacji, gdy orzeczenie przynajmniej w części zostało zaskarżone zwykłym środkiem odwoławczym.

Poza sporem jest, że sąd odwoławczy ma prawo i obowiązek zbadania sprawy pod względem merytorycznym i prawnym nie tylko w granicach środka odwoławczego, ale także z urzędu, niezależnie od tych granic, w celu stwierdzenia, czy nie zachodzi potrzeba orzeczenia na korzyść oskarżonego, w tym również wtedy, gdy środek odwoławczy wniesiono na jego niekorzyść, przy czym sąd ma prawo zbadać orzeczenie pod kątem zaistnienia każdej z

podstaw, o których mowa w art. 438 kpk (por. w tym zakresie w pełni aktualny pogląd SN (7) V KRN 118/73, OSNKW 1973, nr 12, poz. 155).

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy trzeba zauważyć, że wszechstronna kontrola zaskarżonego wyroku spowodowała, iż Sąd Okręgowy dostrzegł uchybienie nie wskazane we wniesionej przez obrońcę oskarżonego apelacji, a którego zaistnienie powoduje, że wyrok Sądu meriti, jako orzeczenie w sposób rażąco naruszający poczucie sprawiedliwości, musiał zostać zmieniony na korzyść oskarżonego S. S., poprzez uniewinnienie go od dokonania zarzucanych mu czynów. Sąd Rejonowy procedując w niniejszej sprawie dopuścił się obrazy przepisów postępowania, która miała istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku (art. 438 pkt 2 kpk), a konkretnie doszło do rażącej obrazy art. 413 § 2 pkt 1 kpk.

Przepis art. 413 § 2 pkt 1 kpk stanowi, że wyrok skazujący powinien zawierać dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikację prawną. Z punktu widzenia znamion strony przedmiotowej przestępstwa dokładne określenie sposobu i okoliczności jego popełnienia wymaga wskazania w opisie czynu tych elementów przebiegu zdarzenia, które wypełniają te znamiona. Opis czynu przypisanego musi zatem zawierać zbiór wszystkich elementów czynu mających znaczenie dla prawidłowej jego kwalifikacji, niepomijający żadnego aspektu zachowania należącego do ustawowych znamion danego typu przestępstwa (por. w tym zakresie wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 września 2012 r. wydany w sprawie II AKa 170/12, LEX nr 1316251). Wymóg dokładności opisu należy także odnieść do strony podmiotowej czynu, skoro forma winy jest znamieniem typu czynu zabronionego. Wymaganiu temu będzie zatem odpowiadać takie zredagowanie opisu czynu, które w sposób niepozostawiający wątpliwości będzie wskazywało na rodzaj zawinienia oraz w przypadku umyślności postać zamiaru (por. w tym zakresie postanowienie Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 28 maja 2003 r. w sprawie WK 10/03, OSNKW 2003/9-10/76, OSP 2004/11/143, Biul.SN 2003/10/22, LEX nr 81328 oraz postanowienie Sądu Najwyższego dnia 21 kwietnia 2004 r. wydane w sprawie IV KK 421/03, OSNwSK 2004/1/772, LEX nr 162730).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż przypisanie oskarżonemu czynów wypełniających znamiona przestępstwa art. 291 § 1 kk wymaga precyzyjnego określenia w opisie czynu rodzaju zawinienia oraz postaci zamiaru towarzyszącego czynowi sprawcy. Przestępstwo z art. 291 § 1 kk jest przestępstwem umyślnym i może być popełnione zarówno w zamiarze bezpośrednim, jak i ewentualnym. Skoro art. 413 § 2 pkt 1 kpk wymaga dokładnego określenia czynu przypisanego oskarżonemu, a umyślność i nieumyślność są elementami strony podmiotowej czynu zabronionego, to konieczne jest ich wymienienie w opisie czynu przypisanego, zaś w wypadku umyślności, określenie postaci zamiaru. W przypadku ustalenia przez Sąd zamiaru bezpośredniego koniecznym było zatem wskazanie w opisach przypisanych oskarżonemu czynów, iż sprawca wiedział (uświadamiał sobie), że rzecz pochodzi z czynu zabronionego, a w przypadku zamiaru ewentualnego, że przewidywał, iż rzecz pochodzi z czynu zabronionego i godził się na to, że taką rzecz nabywa. Typ podstawowy paserstwa nieumyślnego określony w art. 292 kk różni się od występku z art. 291 kk (paserstwo umyślne) stroną podmiotową, która charakteryzuje się istnieniem nieumyślności w odniesieniu do znamienia pochodzenia rzeczy z czynu zabronionego. Sprawca przestępstwa z art. 292 kk nie zdaje sobie sprawy, chociaż mógł i powinien przypuszczać na podstawie towarzyszących okoliczności, że nabywa lub pomaga do zbycia albo przyjmuje lub pomaga do ukrycia rzeczy, która pochodzi z czynu zabronionego. W przypadku przestępstwa z art. 292 kk konieczne jest zatem wskazanie w opisie czynu tych elementów zachowania sprawcy, które wskazują na nieumyślność czynu, a więc że sprawca na podstawie towarzyszących okoliczności powinien i mógł przypuszczać, że rzecz została uzyskana za pomocą czynu zabronionego.

Z treści zaskarżonego wyroku wynika, że opisy czynów zarzucanych oskarżonemu zostały zmodyfikowane przez Sąd jedynie poprzez dodanie słów, „iż we wszystkich przypadkach nabył pochodzący z kradzieży olej napędowy”. Tym samym oskarżony S. S. został skazany za ciąg przestępstw z art. 291 § 1 kk polegających na tym, że:

I. w okresie od 04 maja 2011r do 05 maja 2011r w m-ci M. gm. Z. na terenie firmy (...) nabył od K. C. za kwotę 245 zł 70 litrów oleju napędowego o faktycznej wartości 350 zł, gdzie na podstawie towarzyszących okoliczności mógł przypuszczać, że został on uzyskany za pomocą czynu zabronionego,

II. w okresie od 12 maja 2011r do 13 maja 2011r w m-ci S. gm. S. w swoim miejscu zamieszkania nabył od K. C. za kwotę 262,50 zł 75 litrów oleju napędowego o faktycznej wartości 375 zł, gdzie na podstawie towarzyszących okoliczności mógł przypuszczać, że został on uzyskany za pomocą czynu zabronionego,

III. w okresie od 17 maja 2011r do 18 maja 2011r w m-ci S. gm. S. w swoim miejscu zamieszkania nabył od K. C. za kwotę 350 zł 100 litrów oleju napędowego o faktycznej wartości 500 zł, gdzie na podstawie towarzyszących okoliczności mógł przypuszczać, że został on uzyskany za pomocą czynu zabronionego,

IV. w okresie od 14 lipca 2011r do 15 lipca 2011r w m-ci S. gm. S. w swoim miejscu zamieszkania nabył od K. C. za kwotę 595 zł 170 litrów oleju napędowego o faktycznej wartości 846,60 zł, gdzie na podstawie towarzyszących okoliczności mógł przypuszczać, że został on uzyskany za pomocą czynu zabronionego,

z tą zmianą opisów czynów zarzucanych, że Sąd przyjął, iż we wszystkich przypadkach oskarżony nabył pochodzący z kradzieży olej napędowy.

Szczegółowa analiza opisów czynów przypisanych oskarżonemu zaskarżonym wyrokiem prowadzi do jednoznacznego wniosku, że opisy te nie zawierają w sobie kompletu znamion przestępstwa z art. 291 § 1 kk. Kwestię winy Sąd opisał w wyroku za pomocą słów „gdzie na podstawie towarzyszących okoliczności mógł przypuszczać, że został on uzyskany za pomocą czynu zabronionego” dodając przy tym, iż „nabył pochodzący z kradzieży olej napędowy”. Z opisów tych nie wynika zatem w sposób nie pozostawiający żadnych wątpliwości rodzaj zawinienia, co jest warunkiem koniecznym dla wyczerpania wszystkich znamion tych czynów zabronionych. Taki opis z całą pewnością nie wskazuje na umyślność zachowań oskarżonego, co jest warunkiem sine qua non przypisania przestępstwa z art. 291 § 1 kk. Słowa „gdzie na podstawie towarzyszących okoliczności mógł przypuszczać, że został on uzyskany za pomocą czynu zabronionego” wskazują na działanie nieumyślne, jednakże na podstawie opisów czynów przypisanych oskarżonemu zaskarżonym wyrokiem nie jest także możliwe przyjęcie, iż czyny te wypełniają dyspozycję art. 292 kk. Dla przyjęcia paserstwa nieumyślnego zabrakło bowiem sformułowania, iż oskarżony, oprócz tego, że mógł, to jednocześnie **powinien** przypuszczać, że nabyte przez niego rzeczy pochodziły z czynów zabronionych.

Na marginesie należy zauważyć, iż kwestii zawinienia Sąd nie wyjaśnił również jednoznacznie w uzasadnieniu wyroku i zawarta w nim próba omówienia tejże jest ułomna. W uzasadnieniu Sąd wskazał bowiem, iż „Oskarżony uświadamiał sobie, że olej napędowy, który nabywa pochodzi z czynu zabronionego i godził się z tym skoro zdecydował się go kupić i zapłacić cenę wskazaną przez K. C.” (str. 8 uzasadnienia). Pierwsza część przytoczonego powyżej fragmentu wskazuje na zamiar bezpośredni („uświadamiał sobie”, czyli wiedział), z kolei druga wskazuje na zamiar ewentualny („godził się”). Choć zatem z motywów pisemnych motywów wyroku Sądu pierwszej instancji wynika, że oskarżony dopuścił się przypisanych mu czynów umyślnie, o tyle nie wynika z nich klarownie, czy Sąd przyjął działanie sprawcy z zamiarem bezpośrednim, czy ewentualnym. W tym miejscu podkreślić należy, iż nawet gdyby Sąd w uzasadnieniu wyroku jednoznacznie określił kwestię winy i postaci zamiaru, to pozostałoby to bez wpływu na stwierdzone uchybienie w zakresie wymogu dokładnego określenia przypisanych oskarżonemu czynów. Wszak z art. 413 § 2 pkt 1 kpk wynika, iż zespół znamion przypisanego czynu, w tym forma winy i postać zamiaru, muszą zostać zindywidualizowane w opisie czynu przypisanego w wyroku skazującym, a nie w jego uzasadnieniu. Uzasadnienie ma charakter sprawozdawczy, który jedynie ma za zadanie wyjaśnienie wszystkich rozstrzygnięć zawartych w wyroku.

Sąd skazując oskarżonego S. S. za czyny z art. 291 § 1 kk i pomijając w ich opisach formę winy oraz postać zamiaru dopuścił się naruszenia prawa procesowego - art. 413 § 2 pkt 1 kpk, które miało charakter rażący i istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Oskarżony został skazany za zachowania opisane w taki sposób, że nie stanowią one przestępstw.

Na koniec rozważań wypada dodać, że apelacja została wniesiona wyłącznie na korzyść oskarżonego S. S., a dyspozycja art. 434 § 1 kpk nie pozwala Sądowi odwoławczemu na uzupełnienie opisu czynu o brakujące znamiona dotyczące zawinienia, byłaby to bowiem zmiana na niekorzyść oskarżonego. Niecelowe jest ponadto uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, ponieważ przepis art. 443 kpk

nie pozwoliłby temu Sądowi na uzupełnienie opisu czynu o brakujące składniki i tym samym wydanie orzeczenia dla oskarżonego surowszego, niż uchylone.

W zaistniałej sytuacji Sąd Okręgowy na podstawie art. 437 § 1 i 2 kpk i art. 440 kpk w zw. z art. 438 pkt 2 kpk zmienił zaskarżony wyrok i uniewinnił oskarżonego od dokonania zarzuconych mu czynów.

Zmiana wyroku, z uwagi na uchybienie uwzględnione przez Sąd Okręgowy z urzędu, powoduje że odniesienie się do zarzutów zawartych w apelacji jest bezprzedmiotowe.

Mając na uwadze treść art. 632 pkt 2 kpk, Sąd na podstawie tego przepisu w zw. z art. 634 kpk, kosztami procesu za obie instancje obciążył Skarb Państwa.